

С В І Т О В Е Г О С П О Д А Р С Т В О

УДК 339.9

Е.М. ЛИМОНОВА, старший викладач
Дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля

О.С. НЕСТЕЧЕНКО, студент
Дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля

ЗАГРОЗИ ТА НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ РОЗВИТКУ ІТ-АУТСОРСИНГУ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті розглянуто основні проблеми та загрози розвитку та розповсюдження зовнішнього аутсорсингу інформаційних технологій на території України; аналізуються ключові показники й рейтинги міжнародного та українського ІТ-ринків; визначаються основні напрями оптимізації діяльності компаній-аутсорсерів.

Ключові слова: *інформаційні технології, аутсорсинг, ІТ-аутсорсинг, ринок ІТ-послуг, рейтинг, компанія-аутсорсер.*

Вступ. У ХХІ ст. складно знайти такий ринок, що настільки динамічний і швидко зростає, як ринок інформаційних технологій і, особливо, його сегмент – ІТ-аутсорсинг. Аутсорсинг у сфері інформаційних технологій передбачає передачу зовнішньому виконавцеві таких процесів, як розробка, встановлення і супровід програмних продуктів, обслуговування комп'ютерної техніки, створення та ведення баз даних, консалтинг послуг у сфері електронного бізнесу [1].

Згідно із звітом Національної асоціації компаній програмного забезпечення і послуг (Nasscom) ринок світового аутсорсингу на кінець 2010 р. оцінюється більш ніж в 300 млрд дол., з яких аутсорсинг інформаційних технологій складає 150–80 млрд дол. Аналітики прогнозують, що попит на аутсорсинг розробок програмного забезпечення в 2011 р. складе 28% усього ІТ-бюджету в Європі й США [2].

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню феномену становлення та надзвичайно швидкого зростання ІТ-аутсорсингу присвячено багато праць як вітчизняних, так і закордонних спеціалістів, серед яких праці голландського вченого Хелен Коойман, українського доктора наук Алли Коняєвої, російських вчених та економістів Д.В. Ми-

хайлова, А.С. Тихомирова та С.В. Скородумова і багатьох інших. Більшість цих досліджень присвячені аналізу переваг та перспектив розвитку аутсорсингу інформаційних технологій в Україні. Проте проблематика цих праць не зачіпає негативних наслідків від цієї діяльності для країни в цілому.

Саме вищезазначеними причинами обумовлена актуальність статті, основна мета якої – виявити, дослідити та оцінити масштаб негативних наслідків та загроз для економіки України від впровадження на її території зовнішнього аутсорсингу інформаційних технологій.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні найбільша частка ринку ІТ-аутсорсингу належить індійським постачальникам ІТ-послуг [3]. Такі великі постачальники ІТ-послуг, як IBM, Accenture, HP, EDS і Unisys, значно розширюють свою роботу в Індії. Тому Індія ще не скоро здасть свої позиції лідера на цьому ринку, але вже явно видно тенденції переходу замовників на нові ринки, що розвиваються, наприклад, такі як Східна Європа, яка займає 9% ринку після Китаю, Канади і Мексики (рис. 1).

Активна інтеграція України в міжнародні економічні процеси та бажання вітчизняних компаній стати вагомим складовою глобального ринку інформа-

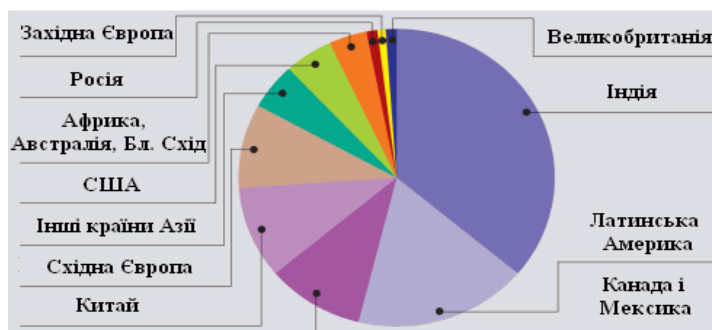

Рис. 1. Найпривабливіші ринки аутсорсингу інформаційних технологій [2]

ційних технологій спричинили стрімкий розвиток ІТ-аутсорсингу в нашій країні.

Україна, у свою чергу, як держава з економікою, що активно розвивається, сильним науковим потенціалом та порівняно низьким рівнем оплати праці, викликає інтерес та привертає увагу західних країн як вигідний плацдарм для ІТ-аутсорсингу.

Як результат взаємодії вищезазначених факторів, на сьогодні, за даними Асоціації аутсорсингу Центральної та Східної Європи (СЕЕОА) та висновками «Business outsourcing summit – 2010», український ринок аутсорсингу інформаційних технологій (разом з румунським та угорським) очолює трійку лідерів з аутсорсингу в районі Центральної та Східної Європи (рис. 2) [4].

Найчастіше аутсорсинг послуг сфери ІТ використовують компанії з розвинутою філіальною мережею, для яких дуже важлива постійна доступність ІТ-послуг. Наприклад, банківські мережі або мережі страхових компаній. Найпопулярнішими послугами ІТ-аутсорсингу в Україні є аудит інфраструктури ком-

панії з точки зору безпеки, відкриття і підтримка філіальної мережі, аутсорсинг друку, а також віртуалізація і розробка спеціалізованого програмного забезпечення. При цьому мається на увазі як комплексна розробка, так і стикуння різних програмних продуктів для компанії-замовника.

Більшість українських підприємців та спеціалістів у сфері інформаційних технологій та програмного забезпечення бачать розвиток ІТ-аутсорсингу в Україні як панацею від багатьох проблем та ускладнень в організації бізнес-процесів та прибутковий і перспективний напрям розвитку своєї діяльності. Та чи завжди це так? Чи переважає позитивний ефект, який отримують окремі компанії-аутсорсери, над негативними наслідками, які отримує економіка країни в цілому?

Більшість негативних наслідків розвитку ІТ-аутсорсингу на території України пов'язано з внутрішнім середовищем та безпосередньо з особливостями українського ринку інформаційних технологій, а саме: відсутністю досконалої

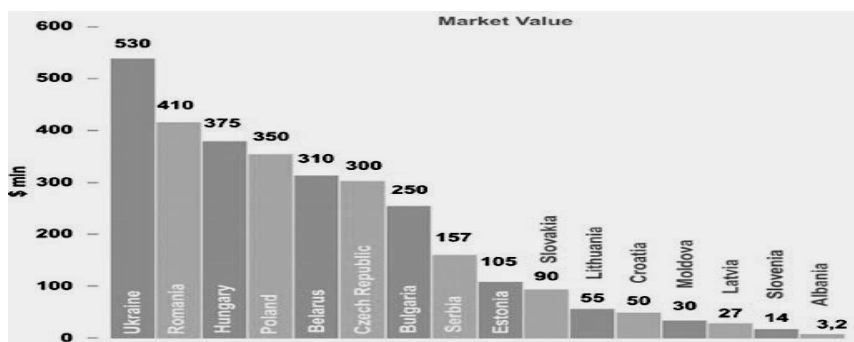

Рис. 2. Ринок ІТ-аутсорсингу Центральної та Східної Європи, млн дол. США

нормативної бази, економічними показниками в зазначеній сфері тощо.

Одним з найбільш вагомих негативних наслідків розповсюдження зовнішнього ІТ-аутсорсингу є відтік нових інформаційних технологій за межі України [5].

Інформаційний простір, інформаційні ресурси, інформаційна інфраструктура та інформаційні технології значною мірою визначають рівень і темпи соціально-економічного, науково-технічного і культурного розвитку держави. За сучасних умов інформаційна складова набуває дедалі більшої ваги і стає одним з найважливіших елементів забезпечення економічної стабільності України, розвитку національних компаній та реалізації міжнародних проектів на території нашої країни, тобто є фактором формування позитивного іміджу України у світовому просторі як розвинутої європейської країни. Від обсягу, швидкості та якості обробки інформації значною мірою залежить ефективність управлінських рішень, зростає значення методів управління з використанням інформаційних технологій соціальними та економічними процесами, фінансовими і товарними потоками, аналізу та прогнозування розвитку внутрішнього і зовнішніх ринків [6].

Наша країна має високий потенціал та реальні можливості щодо розбудови інформаційної інфраструктури та вихід на передові позиції на ринку інформаційних технологій. Професійною підготовкою кадрів у ІТ-сфері в Україні займають-

ся більше ніж 100 вищих та спеціалізованих навчальних закладів. Рівень підготовки спеціалістів у цій сфері досить високий, про що свідчить рейтинг довіри закордонних компаній та міжнародних фахівців інформаційного простору до українських ІТ-спеціалістів. Як уже зазначалося, Україна посідає перше місце в рейтингу лідерів з аутсорсингу в районі Центральної та Східної Європи, крім того за даними аналізу «Щорічної глобальної аутсорсингової доповіді GS100» Україна знаходиться на 11-му місці в топ-20 переліку найбільших світових центрів за кількістю задіяних у галузі ІТ-аутсорсингу суб'єктів аутсорсерів (табл. 1).

Крім того, за даними інформаційно-аналітичного агентства ІТ-аутсорсингу в країнах Центральної та Східної Європи «ІТО News», за останнє десятиріччя ринкова вартість послуг ІТ-аутсорсингу в Україні постійно зростала, за винятком останніх двох років, коли через глобальну нестабільність економіки, діяльність ІТ-аутсорсингу також не виявляла певної динаміки (рис. 3).

Серед основних клієнтів аутсорсингових організацій України – компанії США, Центральної Європи і скандинавських країн [8].

Вищезазначені результати є досить вагомим показником рівня підготовки та досвідченості вітчизняних ІТ-спеціалістів. Проте бажання українських фахівців отримувати гідну заробітну плату (яка в більшості випадків є на порядок вищою, ніж на вітчизняному ринку) та можливості практичної

Таблиця 1

Рейтинг світових центрів за кількістю задіяних у галузі ІТ-аутсорсингу [7]

Позиція	Країна	Загальна кількість	Позиція	Країна	Загальна кількість
1	Індія	514 157	11	Україна	5 816
2	Філіппіни	97 740	12	Росія	5 113
3	США	42 808	13	Білорусь	4 534
4	Китай	34 672	14	Чилі	3 572
5	Канада	32 690	15	Шрі-Ланка	3 441
6	Англія	23 494	16	Аргентина	3 317
7	Бразилія	10 213	17	Малайзія	2 868
8	Німеччина	9 269	18	Південна Африка	2 855
9	Австралія	8 544	19	Сінгапур	2 833
10	Мексика	8 412	20	Польща	1 963

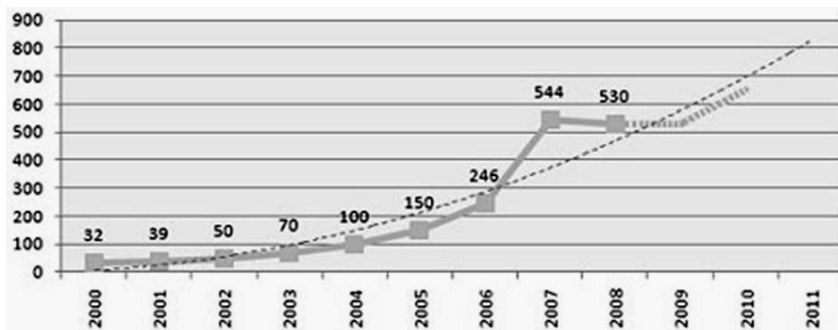

Рис. 3. Динаміка зростання ринкової вартості послуг ІТ-аутсорсингу в Україні, млн дол. США [4]

реалізації власних програм та технологічних здобутків змушують їх займатися ІТ-аутсорсингом на користь закордонних компаній та замовників. Таким чином, впроваджуючи інформаційні технології, розроблені та запропоновані українськими спеціалістами, провідні закордонні компанії виштовхують наших вітчизняних економічних суб'єктів з прибуткових та перспективних ринків [9]. Як результат, спостерігаємо такі негативні наслідки розвитку та розповсюдження зовнішнього аутсорсингу інформаційних технологій для України:

- втрата Україною позицій у сфері інформаційних технологій;
- втрата українськими компаніями конкурентоспроможності та позицій на перспективних міжнародних ринках;
- зменшення податкових надходжень до бюджету України, пов'язане з фактичною міграцією фахівців ІТ-технологій;
- значна шкода українській економіці у вигляді недоотриманого прибутку та упущеної вигоди і, як результат, зниження рівня життя українського населення.

Здійснення ІТ-аутсорсингу несе і інші загрози для країни-аутсорсера.

Надання аутсорсингових послуг не є стабільним явищем для компанії-аутсорсера чи окремого спеціаліста у сфері ІТ-технологій. Більшість проектів, які надходять для розробки вітчизняним аутсорсерам, є поодинокими замовленнями різних закордонних компаній, а часто навіть виконуються окремими спеціалістами у сфері ІТ на безконт-

рактній основі, за отримання винагороди у так званому «конверті». Як результат, спостерігаємо нестійку зайнятість, відсутність соціальних пільг і гарантій з боку роботодавця, зменшення виплат у соціальні фонди та негативні показники на ринку робочої сили.

Наступним негативним фактором аутсорсингу інформаційних технологій є відсутність чіткої нормативної бази, яка регламентувала б реалізацію проектів ІТ-аутсорсингу в Україні. Сторони укладають договори, керуючися загальноукраїнським законодавством або галузевими стандартами. І далеко не завжди ці договори складені грамотно і правильно.

Крім того, незважаючи на той факт, що переважна більшість проектів ІТ-аутсорсингу здійснюється лише за допомогою передавання даних через мережу Internet, на сьогодні чинним законодавством України не передбачені ліцензування або реєстрація суб'єктів господарювання, діяльність яких пов'язана з передаванням даних у мережах загального користування або надання послуг з доступу до ресурсів Internet. Не передбачена також статистична звітність про надання послуг доступу до мережі Internet. Тому всі наведені дані, які стосуються розвитку національного сегмента мережі Інтернет, мають подекуди лише експертний характер.

У результаті «прогалин» та недоопрацювання вітчизняної нормативної бази у цій сфері, непорозуміння між закордонним замовником та вітчизняним виконавцем може перерости в публічний конфлікт, який негативно вплине

на імідж України та її фахівців на міжнародній арені.

Висновки. У результаті дослідження тенденцій та напрямів розвитку зовнішнього ІТ-аутсорсингу на теренах України було розглянуто та проаналізовано основні загрози та негативні наслідки, які може принести цей вид діяльності для вітчизняної економіки та суспільства в цілому. Виявлено, що основні проблеми пов'язані з відсутністю чіткої нормативної бази, відсутністю вагомих стимулів розвитку власного інформаційного бізнесу вітчизняними суб'єктами господарювання та недостатнім рівнем оплати праці в цій сфері на внутрішньому українському ринку. Як результат, на певному етапі розвитку масштаби негативних наслідків розповсюдження послуг з адміністрування та технічної підтримки зовнішніх компаній-конкурентів, можуть значно переважити позитивний ефект від їх реалізації. Вирішення вищезазначених проблем полягає, в першу чергу, в контролі, розробці чіткої регламентації аутсорсингу та «підкуванні» з боку держави. Зараз, здається, настав момент істини для української ІТ-індустрії. І залежно від того, які мудрі рішення будуть прийняті урядом і які конкретні кроки будуть зроблені в напрямі створення сприятливого бізнес-середовища найближчим часом, індустрія ІТ-аутсорсингу в Україні буде або збільшувати темпи і процвітати протягом наступного року, або залишиться в тіні, втрачаючи конкурентоспроможні переваги і впадаючи в тривалу депресію.

В статье рассматриваются основные проблемы и угрозы развития и распространения внешнего аутсорсинга информационных технологий на территории Украины; анализируются ключевые показатели и рейтинги международного и украинского ИТ-рынка; определяются основные направления оптимизации деятельности компаний-аутсорсеров.

Ключевые слова: *информационные технологии, аутсорсинг, ИТ-аутсорсинг, рынок ИТ-услуг, рейтинг, компания-аутсорсер.*

In the article are considered the basic problems and threats of development and distribution of external outsourcing of information technologies on the territory of Ukraine; are analyzed the key indicators and ratings of the international and Ukrainian IT-markets; are defined the basic directions of optimization of companies- outsourcer activity.

Key words: *information technologies, outsourcing, IT-outsourcing, market of IT-services, rating, company-outsourcer.*

Надійшло до редакції 17.02.2011

Список використаної літератури

1. Загородний А.Г. Аутсорсинг та його вплив на витрати підприємства / А.Г. Загородний // <http://library.if.ua/articles/article-35>
2. Ко Изменчивое лицо глобального рынка аутсорсинга: современные тенденции / Ко // Компьютерное Обозрение. – 2007. – № 34 // <http://ko.com.ua/node/31718>
3. IT-BPO Sector in India: Strategic Review 2010 // <http://www.nasscom.in/Nasscom/templates/Normal Page.aspx>
4. T Outsourcing Review from Central and Eastern Europe The Conference / Business IT Optimization Summit 2010 // www.itonews.eu/en/news/news-ukraine/conference-business-it/index.html
5. Коойман Х. Про аутсорсинг в Україні / Х. Коойман // Інформаційні технології. Аналітичні матеріали. – 2010. – № 9. – С. 36–42.
6. Доктрина інформаційної безпеки України: Закон України від 8 липня 2009 року № 514/2009 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 52. – Ст. 1783.
7. Annual Global Outsourcing Industry analysis GS100 // www.microsites.globalservicesmedia.com/gs100
8. Михайлов Д.В. Аутсорсинг. Нова система організації бізнеса: навч. посіб. / Д.В. Михайлов, А.С. Тихомиров. – М.: Кінорус. – 2006.
9. Україна – лідер Центральної та Східної Європи в галузі ІТ-аутсорсингу. Як довго це триватиме? / С.В. Скородумова // Міжнародний вісник ІТ-технологій. – 2010. – № 4. – С. 24–31.